

ordi o vinya), goanyant-les a la malea o fins i tot al bosc d'olcina, que encara al segle XIV cobreix la major part del terme minicipal. Fundit amb al forcat, tirant d'esteva o pic restarà fins el toc de mig dia, que parteix equitativament la jornada. Al sarró, els queviures per pasar el dia: pà, potser un troç de cansalà de la matança i una almosta de figues seques. No està el temps per a més.

Simultàniament el poble s'anima. El Comandador havia tramés al justícia (el que avui anomenem "alcalde"), una lletra del Mestre, segons la qual destrava del poble a Na Dolceta i Na Ramona "dones de mala fama e de desonesta vida e conversació e que d'allí avant no entren, stiguen ni habiten sots pena de açotar". Bruixotes?. Putanes?. Ves tu a saber. Na Ramona, emperò, desobeint el Mestre de Montesa, ha tornat a Les Coves i el Comandador l'ha empresonat i els açots li han marcat a la ferèstega uns bons verducs al llom; darrerament

el Mestre diu que la perdona, però la fa eixir immediatament del poble. Aleshores, i seguint un protocol conegut, el Comandador, el Justícia i els Jurats acompanyen a la dona fins el Portalet; l'extradició deurà acomplir-la unes llogües enllà de Les Coves, on si no intervé la magnanimitat del Mestre trigarà prou d'anys en tornar-hi.

Aprofitant l'avinentesa de trobar-se tots junts, les "forces vives" revisen l'obra de les muralles. Estem en guerra amb Castella (l'enfrontament entre el nostre rei Pere el Ceremonios i Pere de Castella) i frare Goçalbo Martinez de Peralta, comandador de la nostra tinença, ha rebut un manament del senyor Mestre per enfortir els murs i neteles valls de la murà. També els diu el Mestre que "stiguen areats de ses armes per enfortiment dels lochs de la finença nostra de Les Coves et la guarda d'aquells". Matheu Guirat, justícia, Bernat Merades i Pere Agramunt, jurats, junt el comandador comproven que la murà, reparada a jornal de vila, ha estat alçada "sis palms, tro que lo dit mur sia perfeyt e acabat..." Si no ho fan, el Mestre es ben taxatiu, puix la pena serà de cinquanta morabatins d'or sobre els bens del poble "pagadors als cofres del dit senyor Mestre".

La crisi també es nota a la resta del poble. Pere Esquardo, el ferrer, escriu un memorial al Mestre, dient-li que no li podrà pagar la renda de l'any per l'usdefruit de la ferreria, per què s'han degut vendre la major part dels animals i la feina li escasseja. Pere Boix, el moliner que té arrendat el molí Consell, veu com entre "lo mal any i la fretura de blats" no podrà replegar s'ixquera uns pocs sous per fer-los arribar al consistori minicipal, propietari del molí. Com a "gos prim tot són puces", la seca de l'any fa que el molí dels draps (batà), no puga funcionar, i En Bertomeu Torres el moliner, intueix que li volaran els minvats sous que li queden a casa, estalviats amb tant d'esforços quasi sobrehumans fets els darrers anys...

La vesprada transcurreix amb un caire prou semblant. Uns trafegants de la ciutat de València porten al poble llur preciada mercaderia: espècies. Però, només uns pocs poden accedir a aquests productes. Els valencians s'han trobat a l'entrada del poble amb una colla